

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва і дизайну**

**СПЕЦИФІКА СТВОРЕННЯ ЛІРИЧНОГО НАТЮРМОРТУ У
ТЕХНІЦІ ОЛІЙНОГО ЖИВОПИСУ**

Кваліфікаційна робота (проект)

Пояснювальна записка

На здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: здобувачка 13-421 групи

Спеціальності 023 Образотворче

мистецтво, декоративне мистецтво,

реставрація

Освітньо-професійної програми

Образотворче мистецтво, декоративне

мистецтво, реставрація

Пінка Анастасія Вікторівна

Науковий керівник: к.мист., ст.викл,

Гуляєва О. В.

Рецензент: к.п.н., доцент Пильник Р. О.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Особливості ліричного натюрморту	5
1.1 Засоби виразності у ліричному натюрморті	5
1.2 Ліричний натюрморт у творчості відомих українських митців	6
Розділ 2. Процес створення ліричного натюрморту	10
2.1 Підготовчий етап: вибір концепції та ідеї, композиційний аналіз	10
2.2 Основні етапи роботи	12
ВИСНОВКИ.....	15
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	17
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному мистецтві все більше приділяють увагу емоційному та особистому самовираженню автора. У цьому контексті значну актуальність набуває ліричний натюрморт. Кожен художник по-різному сприймає і бачить ліричний натюрморт: для одного це символічне відображення атмосфери, а для іншого створення простого зображення предметів. Межі ліричного натюрмарту доволі розмиті та залежать від бачення кожного митця. Такі натюрморти завжди наповнені різноманітними емоціями автора.

Характерними рисами ліричного натюрмарту є мова емоцій, що передається глядачеві на підсвідомому рівні, делікатна кольорова палітра, ретельно продумана композиція. Такі натюрморти часто слугують засобом передачі спокою, гармонії та внутрішнього світу художника. Цей жанр має терапевтичне значення в сучасному суспільстві, де часто відчувається стрес й тривога. Створення та споглядання таких робіт сприяє релаксації, саморефлексії та відновленню психологічної рівноваги. Такі твори нерідко спонукають глядача до роздумів та викликають певні асоціації.

Олійний живопис, як один з найбільш виразних технік, дозволяє у повній мірі передати фактуру та глибину кольору, що є надзвичайно важливим в процесі створення емоційно насичених образів. Вивчення особливостей ліричного натюрмарту сприяє розумінню засобів художнього самовираження та відкриває широкі можливості для формування індивідуального стилю автора. Саме тому темою нашої кваліфікаційної роботи ми обрали: «Специфіку створення ліричного натюрмарту у техніці олійного живопису».

Мета дослідження: створити ліричний натюрморт у техніці олійного живопису.

Для досягнення мети поставлені такі **завдання:**

- дослідити літературні джерела з теми кваліфікаційного проєкту;
- проаналізувати засоби художньої виразності, які використовують у ліричному натюрмарті;

- розглянути творчі доробки українських митців, що працювали у жанрі ліричного натюрморту;
- опрацювати ідею та концепцію нашої кваліфікаційної роботи;
- висвітлити поетапний процес створення ліричного натюрморту;
- створити творчу роботу у техніці олійного живопису.

Об'єкт дослідження: живописний натюрморт ліричного характеру у творчості українських митців.

Методи дослідження: Для розв'язування поставлених задач були використанні загально-наукові методи, серед яких: методи аналізу та синтезу; для створення живописної роботи використовувались методи: порівняння, образного аналізу та образного узагальнення.

Предмет дослідження: процес створення ліричного натюрморту в техніці олійного живопису.

Структура роботи: Кваліфікаційний проєкт складається з практичної частини та пояснювальної записки, що включає вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел, додатки.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ЛІРИЧНОГО НАТЮРМОРТУ

1.1 Засоби виразності у ліричному натюрморті

Одне з головних завдань ліричного живопису — показати, що відбувається у внутрішньому світі художника. Це може бути як емоційний стан, настрій, спогади або переживання — все, що хоче висловити художник. Найважливішими засобами виразності в цьому напрямку є колірна гамма, композиція, світлотіньовий контраст. Вони допомагають створити атмосферу, яка відповідає внутрішньому настрою. Вибір правильного візуального образу здебільшого базується на дуже точному виборі. Кольори мають психологічний вплив. У той час як теплі кольори приносять енергію та натхнення, холодні кольори дарують безтурботність і спокій, відчуття єдності та злагодженості [5].

Колірна гама картини відіграє значну роль у її візуальному сприйнятті, тому дуже важливо дуже вміло поєднувати різні колірні відтінки, щоб передати багато в чому єдиний колір. «Мистецтво живопису – мистецтво кольорових і світлових співвідношень в абстрактній або конкретній формі. Колір – прямий емоційний, що синтезує асоціативний фактор впливу на глядача. Світло в живописі – рівноцінне кольору» [10, с. 2]. Вірно і зворотне: при сприйнятті того чи іншого кольору можуть виникати аналогії з певним об'єктом. Колір і сам здатний надавати цілком певний вплив, залежно від своїх оптичних властивостей. Тому вибір деяких кольорів вимагає цілком передбачуваної реакції глядача. Це надає роботі майже медитативності, де кожен об'єкт і його зображення несуть у собі суб'єктивний зміст, а не лише зовнішню форму. Яскравість і колір освітлення також можуть мати вирішальне значення для настрою. Тепле яскраве освітлення може бути дуже домашнім і яскравим, біле світло може мати тенденції пробудження. Біле холодне освітлення зустрічається в офісних приміщеннях: воно змушує бути

набагато уважніше до процедури. Житлові інтер'єри зберігають спокій завдяки ніжному теплому світлу [4].

Символізм — є важливим аспектом для праці з ліричним живописом. Все що зображено на картині, кожен їх елемент має не тільки звичайне зображення, а й глибоке емоційне або символічне значення. Тому кожен натюрморт має свій настрій закодований митцем. З кожним роком натюрморт розвивається, відокремлюючи Мікеланджело да Караваджо (1571-1610) — італійського художника, який революціонізував живопис епохи бароко своїм унікальним стилем, що поєднував реалістичні зображення людей із драматичним використанням світлотіні. Його твори часто відображають глибоке емоційне напруження, зосереджені на тілесності фігур, здатні передавати духовні переживання. Караваджо дуже часто вдавався до сакральних сюжетів, представляючи святих і героїв Біблії реальними, живими людьми тут, на Землі [6].

У його роботі «Кошик з фруктами» (додаток А, мал.А.1) зображується плетений кошик, наповнений різними фруктами, такими як яблука, груші, інжир та виноград. Картина відома своєю реалістичністю та увагою до деталей, включаючи зображення зів'ялого листя, що символізує тлінність життя.

Отже, ліричний натюрморт це цікавий спосіб самовираження художника, у якому ключову роль відіграє колір, світло та композиція. Для передачі внутрішнього стану. За допомогою психологічного впливу кольору сприймання звичайних образів додає ще емоційне занурювання у настрій твору. А символізм й асоціативність додають глибини, перетворюючи кожен предмет на носія певного сенсу.

1.2 Ліричний натюрморт у творчості відомих українських митців

Натюрморт, в рамках сучасного мистецтва, тяжіє до класичних принципів цього жанру — всі нові прийоми та ідеї базуються на вже давно опрацьованих концепціях. Художники вміють використовувати нові матеріали та техніки, щоб

поєднати об'єкти в несподівані зв'язки, таким чином підкреслюючи зміну підходу та споживання матеріальних речей. Традиційні мотиви — фрукти, квіти, посуд — часто поєднуються з інсталяціями та мультимедійними елементами, що надає натюрморту нових змістових відтінків [8, с. 172]. Наприклад, деякі сучасні митці звертаються до натюрморту як засобу екологічного активізму, зображуючи зів'ялі рослини, пластикові відходи та інші об'єкти, що нагадують про збереження природи. Інші ж прагнуть передати нові культурні реалії та зміни у побуті сучасної людини через знайомі предмети, використовуючи натюрморт як спосіб спілкування з глядачем [2].

Однією з наскравіший представників цього напрямку була Білокур Катерина Василівна — українська художниця, майстриня народного декоративного живопису. Входить до переліку найвідоміших жінок давньої та сучасної України. Видатна українська художниця, яка зробила значний внесок у розвиток українського народного натюрморту. Її роботи мали тонку емоційність і любов до природи виливалися у досконалі зображення квітів, фруктів та рослин, що поєднує в себе традиції народного мистецтва з особистим баченням світу [11].

Білокур була надзвичайно чутливою у зображенні форм, фактур і кольорів квітів, фруктів і рослин. Квіти були основним мотивом її картин, і вона мала безмежну любов до них. Ніколи не копіювала чужі картини чи декорації, а завжди спиралася на природу та власну уяву [12].

«Квіти на блакитному тлі» (додаток А, мал.А.2) одна з ранніх та вражаючих робіт художниці. Ця робота є прекрасним прикладом її унікального відчуття та стилю. В першу чергу спостерігається різноманіття квітів. Їх хаотичність дає відчуття живої та дикої краси. Квіти немов ростуть з самої картини.

Не менш емоційною у своєму мистецтві була й Яблонська Тетяна Нилівна (1917-2005) – художниця, роботи якої прикрашають експозиції музеїв різних країн. Усе життя вона присвятила малюванню, а також навчала цього

інших. За свої картини отримувала державні премії та мала можливість експонувати їх на міжнародних виставках, але деякі з них знімали з показів, а її позбавляли посад [3]. Її полотна наповнені символізмом, відображення епох та людських почуттів. Це все робить її твори близькими до ліричного світосприйняття. Гарним прикладом цього є робота «Сутінки. Конвалія» (Додаток А, мал. А.3) є однією з останніх робіт художниці, створених у техніці пастелі на тонованому папері. Використання пастельних тонів і м'яких переходів кольору, підкреслюючи тендітність квітів та створюючи відчуття ефемерності моменту.

У цьому контексті варто також згадати про Глущенко Миколу Петровича (1901-1977) живописець, який здобув світову славу. Художник передав не лише красу, а й глибокий сенс культурної єдності. Він належав до кола тих прогресивних українців, які за умов відсутності державності стали мостом між українською та європейською культурами [9]. «Троянди на заході сонця» (додаток А, мал.А.4) робота поєднується з пейзажним мотивом. Силуети квітів на передньому плані постають в емоційно насиченому просторі між світлом і тінню, днем і сутінками.

Як і Глущенко, Анатолій Криволап (1947) вміє передавати атмосферу часу — його роботи сповнені контрастів світла і тіні, що робить їх не просто зображенням, а медитативними просторами, де кольори і форми взаємодіють, створюючи певний емоційний стан [10]. Його роботи часто поглиблюють відчуття гармонії, продовжуючи українську традицію, в якій ліричний натюрморт стає мовою для вираження глибинних переживань [7]. У роботі «Натюрморт» (додаток А, мал.А.5) можна побачити використання емоційно насичених кольорів, контрастів і гру світла й тіні. Криволап часто поєднує реалістичні елементи з абстрактними, що дозволяє йому створювати картини, які одночасно сприймаються як конкретні зображення і як відображення внутрішніх переживань.

Отже, еволюція натюрморту в сучасному мистецтві позначена безперервним розвитком, який спирається на історичні традиції, водночас

адаптується до сучасних реалій. Художники експериментують як з матеріалами, так і з концепціями, створюючи роботи, які відображають суспільні зміни та культурні трансформації. Українські митці, такі як Катерина Білокур, Тетяна Яблонська та Микола Глущенко, Анатолій Криволап внесли значний вклад у розвиток живопису та натюрморту. Однак їхні досягнення стали частиною загального процесу еволюції мистецтва, де багато інших художників також впливали на його розвиток, збагачуючи традиційний жанр новими ідеями та техніками. Їхні твори не лише зберігають національні традиції, а й демонструють самобутню авторську перспективу, утверджуючи таким чином свою значимість у царині світового мистецтва

РОЗДІЛ 2

ПРОЦЕС СТВОРЕННЯ ЛІРИЧНОГО НАТЮРМОРТУ

2.1 Підготовчий етап: вибір концепції та ідеї, композиційний аналіз

Створення ліричного натюрморту — складна й тонка робота, яка вимагає не лише традиційних навичок олійного живопису, але й глибокої емоційної взаємодії з роботою.

Вибір концепції та ідеї. Були зроблені численні спроби дослідити різні ідеї, щоб уникнути статичного представлення роботи. Найбільший виклик полягав у тому, щоб передати атмосферу спокійного вечора, пройнятого теплом і гармонією, а також викликання почуття ностальгії. Попри візуальну привабливість композиції, спостерігалася відсутність меланхолійної глибини, що мала б бути присутньою в роботі. Для досягнення бажаного ефекту були неодноразово змінені розташування предметів та додані нові деталі. Після тривалих пошуків вдалося знайти композиційну гармонію, що дозволила створити ефект «дихаючого» зображення, яке, з одного боку, виглядає природно, а з іншого — передає момент застиглого життя. Цей етап роботи важливий для розуміння того, як композиція та елементи натюрморту можуть передавати емоційний зміст через деталі, взаємодію предметів та їхнє розташування в просторі.

Для повноцінного розкриття теми ліричного натюрморту важливим є не тільки вибір ідеї та створення емоційного настрою, але й дотримання основних правил композиції, що дозволяють гармонійно організувати простір картини та досягти глибини художнього висловлення.

Перш за все, слід визначити центр композиції — головний об'єкт, який привертає увагу глядача. У ліричному натюрморті цей об'єкт не лише візуально домінує, але й несе емоційне навантаження, розкриває настрій усього твору. Наступним принципом є баланс. Гармонійне розміщення об'єктів у площині полотна забезпечує цілісність візуального враження. Баланс може бути симетричним, коли елементи врівноважені по обидва боки

від уявної центральної осі, або асиметричним, що є більш характерним для ліричного натюрморту, оскільки створює ефект природності й глибини, а також дозволяє уникнути механічної одноманітності. Важливу роль відіграє ритм і повторення — повторювані форми, кольори чи текстури, які створюють візуальний ритм і направляють погляд глядача по композиції. Завдяки цьому картина не виглядає статичною, а, навпаки, "оживає", утворюючи відчуття руху й життя серед тиші.

Контраст є ще одним ключовим елементом. Це може бути контраст світла й тіні, теплих і холодних кольорів, великих і малих форм, гладких і шорстких поверхонь. Контраст акцентує увагу, виділяє головне, надає композиції динамічності та емоційної виразності.

Для створення просторової глибини важливо використовувати прийоми передачі перспективи. Це може бути лінійна перспектива, коли об'єкти зменшуються в розмірах з віддаленням, або повітряна — при якій предмети на задньому плані стають менш чіткими та контрастними. Також ефект глибини посилюється через часткове перекриття об'єктів, що створює враження реального тривимірного простору. Щоб композиція виглядала завершеною, необхідна єдність і цілісність. Усі об'єкти мають працювати на одну ідею, бути стилістично й тематично пов'язаними. Випадкові або зайві елементи лише послаблюють вплив твору. Не менш значущими є лінії та напрямки, які непомітно ведуть погляд глядача по картині. Це можуть бути лінії, створені краями предметів, направленням тіней або навіть розташуванням фактур. Вони допомагають розкрити внутрішню логіку композиції та посилити візуальне сприйняття.

Таким чином, дотримання цих принципів дозволяє митцеві не лише зобразити предмети, а й передати настрій, створити візуальну поезію — ліричний натюрморт, який «говорить» з глядачем мовою кольору, форми та простору.

2.2 Основні етапи роботи

1. Підготовчий етап. Пошуки композиційного рішення. Створення лінійного та кольорового ескізів.

Назва твору «Спогади з минулого». Цей натюрморт об'єднують предмети, що символізують пам'ять, ностальгію та теплі моменти минулих часів. Свічник з палаючою свічкою – символ безперервності часу. Намисто, келих та листи – речі, які належали близькій людині або зберігали пам'ять про важливі події. Рамка з фотографією є відображенням особистої історії, а гілки у вазі натякають на зміну сезонів, як метафору змін у житті. Цей натюрморт передає ідею зупиненого моменту, де речі самі «розповідають» про минуле.

Композиційні пошуки стали одним із найтриваліших етапів у створенні натюрморту. Було виконано велику кількість ескізів, кожен з яких мав власну історію, кількість предметів, різне розташування елементів у просторі. Створення кольорового ескізу дало змогу нам зрозуміти колористику роботи - спокійні, приглушені тони, з переважанням теплих охристих, сіро-блакитних, рожевуватих і бурштинових відтінків.

2. Підготовка полотна. Для основи ми обрали ґрунтоване полотно розміром 50х60 см — достатньо простору для розгорнення сюжету, але без надмірної деталізації, яка могла б перевантажити сприйняття. Для кращого передавання кольорів ми вирішили основу обробити імприматурою, виконаною сумішшю охри й умбри. Це дало змогу уникнути яскравої білизни полотна та одразу задати загальний тональний настрій майбутньої роботи.

3. Побудова. На початку важливо правильно розмістити предмети натюрморту на площині, враховуючи гармонію та ритм. Ми визначали, які саме елементи будуть складати натюрморт — намисто, келих, листи, свічник. Спочатку намічали загальну композицію, враховуючи баланс світлих і темних плям, просторову глибину та настроєву цілісність. Далі уточнювали форми предметів — їх об'єм, пропорції, взаємне розміщення. Особливу увагу приділяли перспективі та точкам сходження. Після окреслення загальної композиції слід було визначити основні осьові лінії предметів: вертикалі,

горизонталі, напрямки тіней та світла. Це допомагало точно передати просторове розташування предметів і створити цілісну структуру композиції.

4. Початок роботи з фарбами. Оскільки ми працювали на вже загрунтованому картоні, додаткової підготовки не потребувалося. Перший шар наносили розведеними олійними фарбами з використанням розчинника. Роботу починали з загальних тональних і кольорових плям, поступово переходячи від темних до світлих тонів. Увагу приділяли загальному колориту і настрою — натюрморт мав передавати емоційний стан. Перед переходом до деталізації необхідно дати фарбі повністю висохнути. Це дозволяє уникнути змішування фарб і зберегти чистоту кольору на наступних етапах.

5. Деталізація. На цьому етапі опрацьовували текстури об'єктів — блиск скла, матовість тканини, соковитість фруктів. Уточнювали форми, рефлекси, світлотіньові переходи. Використовували пастозні мазки для підсилення фактури та надання виразності. Особливу увагу ми звертали на кольорові співвідношення і тепло-холодність, що допомагало створити глибину і атмосферу.

6. Завершення роботи. На завершальному етапі важливо було не «перевантажити» роботу. Ми проводили фінальну перевірку всієї композиції, додали останні штрихи та уточнювали деталі. Працювали над композиційною гармонією, ритмом. Разом обирали місця, де варто залишити недомовленність — це підсилювало ліричність та глибину сприйняття роботи глядачем.

Отже, створення ліричного натюрморту «Спогади з минулого» стало глибоким художнім процесом, який поєднав технічну майстерність і емоційне осмислення образів. Вже на підготовчому етапі велике значення мали композиційні пошуки — ретельна робота над ескізами дозволила знайти гармонійне рішення, що передає ідею пам'яті та ностальгії. Підготовка полотна з імприматурою задала потрібний настрій ще до початка живопису, допомагаючи уникнути різких контрастів і сприяючи цілісності кольорового рішення. Побудова композиції, продумане розташування предметів і визначення осьових ліній стали основою просторової гармонії та цілісного

зображення. Перший живописний шар дозволив задати основний колористичний тон, що допоміг зберегти емоційну атмосферу, а поступова робота від темного до світлого забезпечила глибину та об'єм. Етап деталізації був важливим для передачі характеру предметів, фактур і світлових взаємодій, а пастозність мазків надала роботі виразності та художньої сили. Завершення натюрморту стало етапом осмислення і художнього узагальнення, де кожна деталь узгоджувалась із загальною ідеєю, залишаючи місце для недомовленості — символу пам'яті, яка живе в наших серцях.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання творчої роботи було досліджено ліричний натюрморт як форму особистого й емоційного самовираження. Тема виявилася актуальною в контексті сучасного мистецтва, орієнтованого на індивідуальність та глибокий внутрішній діалог. На основі літературних та мистецьких джерел визначено, що ліричний натюрморт — це не просто зображення предметів, а спосіб передати настрій, спогади й душевні стани. Він спонукає глядача до особистого переосмислення, викликає асоціації та формує емоційний простір. Основними засобами художньої виразності є гармонійна композиція, делікатна колірна палітра, світлотіньові контрасти, фактура мазків та символічність предметів. Особливу увагу було приділено поетапному процесу створення натюрморту, зокрема: вибору ідеї та концепції, розробці лінійного й кольорового ескізів, пошуку гармонійного композиційного рішення, підготовці основи, нанесенню імприматури, побудові просторової структури, роботі з фарбами, опрацюванню деталей та завершенню твору. Кожен етап мав свою важливу функцію у створенні цілісного художнього образу.

У практичній частині реалізовано натюрморт «Спогади з минулого», побудований на основі символічних образів: свічка — безперервність часу, листи й келих — сліди минулого життя, фотографія — особиста історія, гілки у вазі — зміни у житті. Робота виконана в техніці олійного живопису, що дозволило досягти глибини кольору, світлових ефектів та емоційно насиченої фактури.

Важливою складовою є зв'язок із творчістю українських митців, таких як Катерина Білокур, Тетяна Яблонська, Микола Глущенко, Анатолій Криволап. Їхній внесок у розвиток жанру натюрморту надихнув на створення авторської роботи, що поєднує індивідуальне бачення.

Таким чином, поставлену мету дослідження досягнуто — створено ліричний натюрморт, який відображає особистий емоційний досвід через художню форму. Практична реалізація роботи засвідчила здатність ліричного

натюрмрту бути не лише жанром образотворчого мистецтва, а й інструментом саморефлексії, внутрішнього зцілення і гармонії.

Ліричний натюрморт розкриває широкі можливості для розвитку індивідуального художнього стилю, поглиблення естетичного мислення і є важливим напрямом у формуванні візуальної культури сучасної людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анатолій Криволап. *Картини художника*. Аукціонний Дім Goldens. URL: <https://gs-art.com/artists/5360/>
2. Арт-студія "Ліхтарик" Натюрморт. Історія виникнення і особливості - *Ліхтарик*. URL: <https://lihtaryk.com.ua/natyurmort-istoriya-viniknennya-i-osoblivosti-zhanru/>
3. Белкіна Т. Тетяна Яблонська: її називають «обличчям України» / / Вісті Придніпров'я. URL: <https://vesti.dp.ua/tetyana-yablonska-yiyi-nazyvayut-oblychchiam-ukrayiny>
4. Везелев Є. Як колір допоможе вам побудувати сильний бренд і торгову марку. *Staff Capital*. URL: <https://staff-capital.com/jak-kolir-dopomozhe-pobuduvaty-sylnyj-brend>
5. Європейська школа дизайну. Дизайн і психологія. Вплив на емоційний стан. *EDS*. URL: <https://eds.ua/blog/article/dyzain-i-psychology-vplyv-na-emoziyny-stan>
6. Івчик Н. Містичні символи у живописі: як художники виражають таїну. Картини олією URL: <https://nataliaivchik.com/mistychni-symvoly-u-zhyvopysi-rozuminnya-interpretatsiya-prykłady/>
7. Карікова Т. Анатолій Криволап: класичний живопис, гра з кольором та світові рекорди продажів. *Royal Design (RD)*. URL: <https://royaldesign.ua/ru/anatoly-krivolap-klasichniy-jivopis-gra-z-kolorom-ta-svtov-rekordi-prodajv.bXhkT/>
8. Масол Л. В. 25. Тихе життя звичайних речей: натюрморт. *Мистецтво. Інтегрований курс. 6 клас.* / л. Масол. Київ: Світоч, 2014. С. 208. URL: https://uahistory.co/pidruchniki/masol-art-6-class-2014/10.php#google_vignette
9. Микола Петрович Глущенко. Полтавський художній музей (галерея мистецтв) ім. М. Ярошенка. *Полтавський художній музей (галерея мистецтв)*. URL: <https://www.gallery.pl.ua/mikola-petrovich-glushhenko.html>

10. Смірнова, М. О. Засоби художньої виразності у живописі ліричного пейзажу / М. О. Смірнова // Магістерські студії. Альманах / ред. кол.: Д. С. Мальчикова, Т. С. Корнішева. Херсон; Івано-Франківськ: ХДУ, 2024. Вип. С. 24 URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/20070>
- 11.Штогрін І. «Була, щоб залишитися у квітах»: до дня пам'яті Катерини Білокур. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/do-dnya-pamyati-kateryny-bilokur/31300080.html>
- 12.Штогрін І. 10 фактів про Катерину Білокур: сама навчилася малювати і стала відомою на весь світ. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/bilokur-%D1%81hudozhnytsya-10-faktiv/30988342.html>

ДОДАТКИ

Додаток А

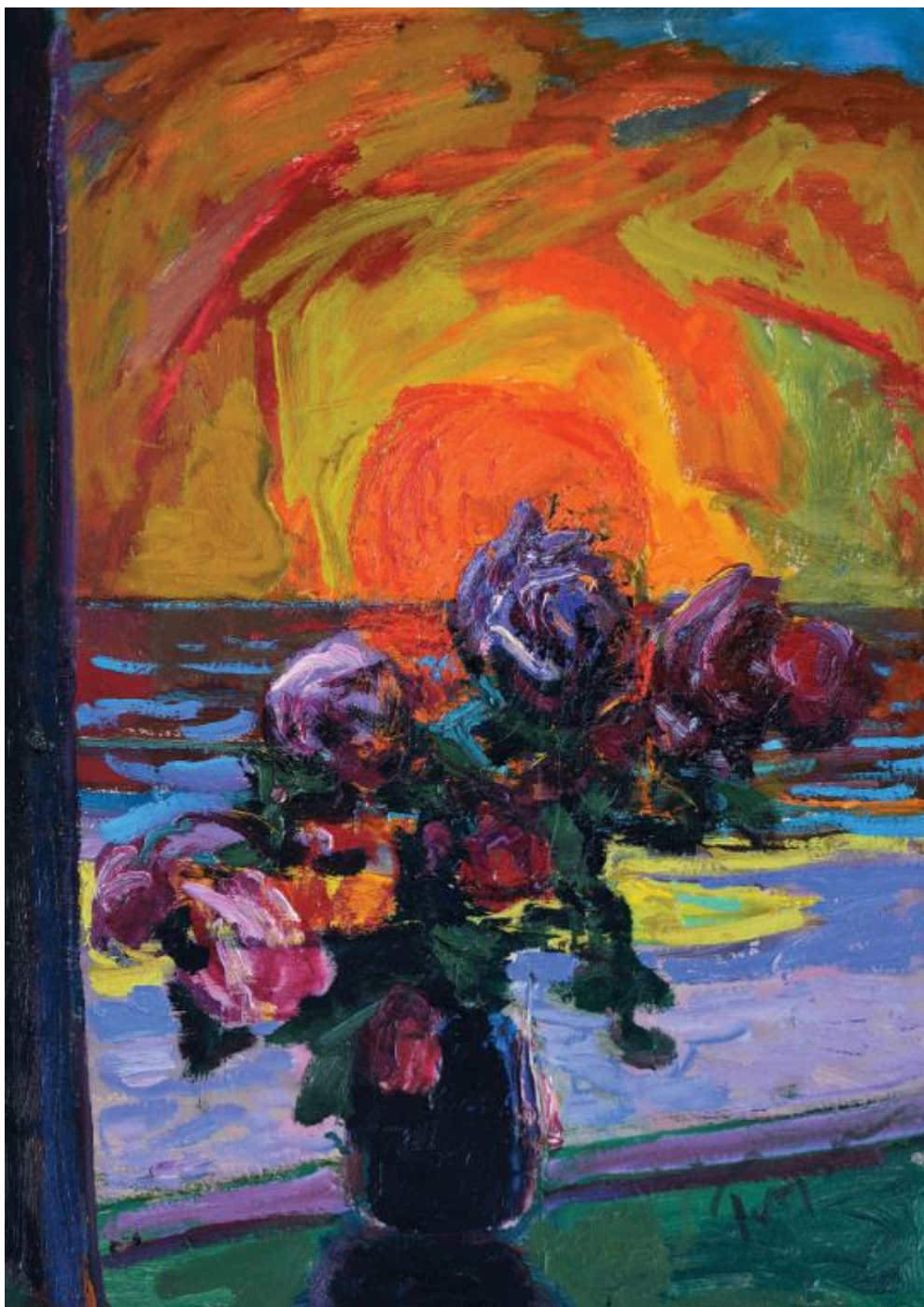
Мал. А.1 Мікеланджело да Караваджо «Кошик з фруктами», 1596 р.

Мал. А. 2. Катерина Білокур «Квіти на блакитному тлі», 1942-1943р.

Мал. А. 3. Тетяна Яблонська «Сутінки. Конвалія», 2005р.

Мал. А. 4. Микола Глущенко «Троянди на заході сонця», 1970 р.

Мал. А. 5. Анатолій Криволап «Натюрморт», 2003-2005р